

A vetésidő hatásának vizsgálata a napraforgóban eltérő vízellátottságú években

Novák Adrienn

Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma
Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Növénytudományi Intézet
4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

Eltérő típusú évjáratokban, speciális kísérletben (fungicid kezelés mellőzésével) vizsgáltuk a 2009., 2010. és 2012. évben a napraforgó hibridek betegségfogékonyságát és azt hogy, hogyan képesek terméspotenciáljukat realizálni eltérő klimatikus viszonyok, és vetésidő esetén. A szántóföldi kísérletet – melyben két eltérő genotípusú napraforgó hibrid (NK Neoma, PR64H42) és három vetésidő (korai, átlagos, kései) szerepelt – a Debreceni Egyetem AGTC MÉK Látóképi Kísérleti Telepén állítottuk be.

A vizsgált tenyészévek időjárási körülményei erőteljesen befolyásolták a kórokozók fellépésének és kártételének mértékét. A három tenyészév között jelentős különbség mutatkozott az infekció mértékében. Az aszályos 2009. tenyészév sem a Sclerotinia, sem a Diaporthe fellépésének nem kedvezett, azonban a 2012. tenyészév során mindkét kórokozó esetében számottevőbb fertőzöttséggel kellett számolnunk a száraz (2009) tenyészévhez viszonyítva (a Sclerotinia fertőzés: 69,4%-kal, a Diaporthe: 71,4%-kal volt nagyobb a hibridek és tőszámok átlagában, mint 2009-ben). A 2010. tenyészévben lehullott nagy mennyiségű csapadék kedvező feltételeket teremtett a kórokozók számára, így a napraforgó állományokat jellemző infekció kiugróan magas volt (a hibridek átlagában a vetésidőtől függően: Sclerotinia: 7,0-29,0%, Diaporthe: 38,0-89,0%). A klimatikus viszonyokon túl az eltérő vetésidő alkalmazása is jelentősen befolyásolta az állományok fertőzöttségét. Vizsgálatunk során a vetésidő időbeli kitolásával a Sclerotinia és a Diaporthe fertőzöttség mértéke is csökkent.

A vizsgált tenyészévek időjárási körülményei a hibridek termés eredményét és optimális vetésidőjét is determinálták. A hibridek és a vetésidők átlagában 2009-ben és 2012-ben azonos termés eredményt (2009: 3781 kg/ha, 2012: 3764 kg/ha) értünk el annak ellenére, hogy az állomány fertőzöttségében lényeges különbségek voltak. A 2010. tenyészévet jellemző kiugró fertőzöttségi értékek a termésben is megmutatkoztak. A termés nagysága a 2009-es és a 2010-es termés eredménytől is elmaradt (16,3%-kal és 16,0%-kal). Az optimális vetésidő a hibridek átlagában 2009-ben (4249 kg/ha) és a 2010-ben (3539 kg/ha) az átlagos vetésidő, míg 2012-ben (4196 kg/ha) a kései vetésidő volt. A legkisebb termés eredményt mindhárom tenyészév során a korai vetésidő alkalmával mértük. A két hibrid termés eredményei között csaknem minden esetben szignifikáns különbséget tapasztaltunk. Az NK Neoma hibrid a legnagyobb termés eredményt (4772 kg/ha) 2012-ben érte el kései vetésidő alkalmával, míg a PR64H42 hibrid 2010-ben az átlagos vetésidő során (4487 kg/ha).

A tényezők közötti kölcsönhatás vizsgálatára Pearson-féle korrelációanalízist végeztünk, mely során megállapítottuk, hogy a vizsgált tenyészévek során a vetésidő kitolása mind a Sclerotinia, mind a Diaporthe fertőzöttségének mértékét mérsékelte ($r=-0,428^{**}$, $r=-0,563^{**}$). A termés mennyiségét igaz kis mértékben, de a vetésidő, a Sclerotinia és Diaporthe fertőzöttség mértéke is befolyásolta ($r=0,274^*$, $r=-0,488^{**}$ és $r=-0,396^{**}$).

„A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”